

Nr 77.

Av herr **Sten**, *angående rationell yrkesutbildning inom skogsbruket m. m.*

Yrkesutbildningen står på dagordningen för olika arbetargrupper och arbetsområden. Inom skogsbruket är frågan föremål för vissa enskilda initiativ på företagarhåll i form av tids- och arbetsstudier o. s. v. samt för ett spirande intresse även på arbetarsidan. Skogsarbetarnas yrke har aldrig stått högt i kurs. Av såväl skogsarbetarna själva som andra har det betraktats som »sista utvägen». Den materiella bakgrunden för detta betraktelsesätt har väl närmast utgjorts av skogsbrukets dåliga löner, arbetets fysiska krav och de mer eller mindre otillfredsställande förhållanden, varunder arbetet bedrivits. Men det är icke alldeles säkert, att yrkets dåliga sociala anseende står i bestämt förhållande till den lön det ger sin utöware. Skulle så vara fallet, borde den lönepolitiska utvecklingen under de sista femton åren i hög grad ha bidragit till att ge skogsarbetet bättre klang i folks öron. Man kan emellertid icke påstå, att så är fallet. Rekryteringen av skogsarbetarkåren visar i stället en sjunkande tendens, och på sina håll hyser man redan nu stora betänkligheter för den närmaste framtiden i fråga om skogsbrukets möjligheter att erhålla tillräckligt med arbetskraft. Den uppväxande generationen söker sig i ökad omfattning över till städernas och de större samhällenas mera välavlönade och mindre ansträngande yrken. Människorna äro nu en gång så funtade, att de sträva från sämre till bättre levnadsvillkor.

Skogsbygderna ha de flesta tider haft bottenlösa sjöar av arbetskraft. Man har en känsla utav att skogsbruket i icke ringa grad byggt på dessa förhållanden och stannat i produktionsformer, som i och för sig icke äro oundgängliga. Det är visserligen sant, att vissa arbeten inom skogsbruket äro och måste bli knutna till vintermånadernas snö och kyla. Hänsyn bör också tagas till det förhållandet, att skogsbruk och jordbruk i förening i stor utsträckning är existensgrundvalen, framför allt i Norrland, och att man i de pågående strävandena att förstärka näringsliv och utkomstmöjligheter i dessa trakter av landet bygger därpå. Men det föreligger utan tvivel stora möjligheter att det ena göra och det andra icke underlåta, d. v. s. att bereda jämn sysselsättning åt den del av befolkningen, som är uteslutande hänvisad till skogsarbetet, utan att komma i kollision med nämnda förhållanden. Utvecklingen har också klart dokumenterat, att en viss spridning av arbetstillfällena i skogen utöver hela året är både tekniskt möjlig och ekonomiskt rationell, om blott

de härför erforderliga planerings- och rationaliseringsåtgärderna vidtagas. I huvudsak koncentrerar man emellertid alltjämt arbetet till vintern. Man litar på att tillgången på arbetskraft skall räcka. Klart är dock, att denna koncentreringsform, som skett på grundvalen av obegränsad tillgång på arbetskraft, åt hela skogsarbetet givit en prägel av tillfällighet och osäkerhet, som icke kunnat verka attraherande på arbetskraften. När därtill lägges, att lönerna varit låga och att någon större omsorg om arbetskraftens trivsel på annat sätt icke visats, är det knappast att förundra sig över att yrket fått dåligt rykte.

På vilket sätt kan nu frågan om yrkesutbildning av skogsbrukets arbetare tänkas ha aktualitet i förbindelse med dagens och framtidens läge för skogsbruket? Yrkesskicklighetens betydelse för såväl individen som produktionen är ju allmänt erkänd, men lika allmänt känt är också, att någon egentlig yrkesutbildning inom skogsbruket, om man undantar vissa arbetsledare, aldrig förekommit. Skogsbygdernas manliga befolkning har i stor utsträckning fötts till skogsarbetare, någon möjlighet att välja har icke förelegat. Den erforderliga insikten i arbetets teknik ha de fått lära av far eller bror, liksom hur man filar en såg och slipar en yxa, sedan har handlaget fått sörja för resten. I allmänhet har man nog också haft den uppfattningen, att någon särskild utbildning härutöver icke varit nödvändig. Gamla erfarenheter och nya rön tala dock här ett annat språk. Skogsarbetets teknik kan man icke utan vidare. Det är en konst, som fordrar sina lärlingsår. Det fordras också kunnighet och insikt för att kunna ge verktygen sådan vård, att de bäst fylla sin uppgift. Alla initierade äro väl förtrogna med den utomordentliga roll för arbetsresultatet, som välskötta verktyg spela.

En rationell yrkesutbildning inom skogsbruket med sikte i första rummet på arbetsteknik och verktygsvård äger som redan framgått sin förutsättning i strävandena att skapa jämn sysselsättning. Vill man intressera den uppväxande ungdomen för yrkesutbildning till skogsbruket, måste skogsbruket göras till ett yrke och icke förbli vid, vad det nu är, en tillfällig sysselsättning med otrygg bärgning. Skogsbruket måste också självt se till att ge skogens arbetare en lön, som ger ungefär samma inkomst som inom övriga yrken. Det är enda vägen att höja skogsarbetets anseende och trygga skogsbrukets rekrytering av arbetskraft. Äro de tekniska resurserna för kontinuerligt arbete icke tillgängliga, är det ett allmänt intresse, att dessa skapas. Skulle de ekonomiska betingelserna för skogsbruket att betala med andra yrken jämförbara löner saknas, bör man varken på företagar- eller arbetarhåll dra sig för rationaliseringsåtgärder, även genomgripande sådana, som syfta till att höja näringens ekonomiska bärkraft.

Yrkesutbildningen av skogsarbetare måste emellertid också förutsätta en annan sak, en rationellt ordnad yrkesrådgivning för skogsbygdens ungdom. Skogsarbetet ställer höga fysiska krav på sina utövare. Det är ett yrkes-

intresse av första ordningen, här som annorstädes, att endast de för skogsarbete lämpliga yrkesutbildas. Liksom på andra yrkesområden kan man här förutsätta, att staten intresserar sig för denna yrkesutbildning. De, som icke passa för skogsarbete, böra utbildas för andra yrken. Hela yrkesutbildningen bör effektiviseras, om det skall lyckas skapa en högvärdig skogsarbetarkår, till gagn för den enskilde och för produktionen.

Mycket talar sålunda för att tidpunkten är lämplig för ett övervägande om lämpligaste sättet att intressera sig för denna fråga från det allmännas sida. Intresset finns, som inledningsvis antyddes, hos de bägge arbetsmarknadsparterna. Men det förefaller uppenbart, att en statlig medverkan skulle ingiva särskilt arbetarna större förtroende för de vidtagna åtgärdernas objektiva nytta. De erfarenheter, arbetsmarknadscommissionen vunnit under utbildningen av den ovana arbetskraften till vedhuggningarna, böra tillgodogöras, i den mån de äga tillämplighet. Det särskilda ämbetsverk, som just nu tillkommit för yrkesutbildningen, bör också sättas i tillfälle att anföra sina synpunkter. Dessutom äger ju staten genom domänstyrelsen för dess verksamhetsområde ett direkt intresse av saken. Samma gäller skogsstyrelsen för det enskilda skogsbrukets vidkommande. Statliga forsknings- och undervisningsanstalter, som syssla med skogsbrukets förhållanden, ha även intresse och sakkunskap på området.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om statlig medverkan i lämpliga former till lösning av frågorna om yrkesutbildning och jämn sysselsättning inom skogsbruket.

Stockholm den 19 januari 1944.

H. Sten.